

Varför diskuteras inte "flexicurity" mer i Sverige?

Begreppet "flexicurity" har fått flera svenska politiker, fackliga företrädare och media att resa "över bron" för att lära om den danska arbetsmarknadsmodellen. Men trots ett stort intresse förs endast lågmälda samtal om hur svenskars anställningstrygghet och svensk arbetsmarknad skulle påverkas.

Den danska arbetsmarknadsmodellen infördes på 1960-talet. Långt senare har den kommit att omnämnas som "flexicurity". I Sverige vaknade intresset när "*flexicuritymodellen*" nämndes i det s k [Januariavtalet](#) (i punkt 19).

För att lära mer om flexicurity och ta del av danskars erfarenheter i vardagen förlade TCO Stockholm sitt årliga planeringsinternat till Köpenhamn, Danmark, i november 2019. Under två dagar gjordes flera studiebesök: till den svenska ambassaden, den opolitiska tankesmedjan Arbejderbevaegelsen Ehrversråd, den Fackliga Huvudorganisationen (FH), Herstedsvester fängelset och Lärarförbundet.

Deltagare: Kristina Hovlid (Unionen), Christopher Wallman (Lärarförbundet), Paul Savage (Lärarförbundet), Zenita Eriksson (ST Kriminalvården), Sahhar Saremi (ST Polisen), Andreas Strand (Polisförbundet Stockholm), Kjell Ahlin (Polisförbundet Stockholm), Håkan Andersson (Tull/Kust), Tommy Mäntynen (Vision), Charles Smallridge (Vision) samt Swante Holm (Unionen).

Det tydliga danska budskapet kan sammanfattas såhär: Ska modellen flexicurity fungera i Sverige måste den införas i sin *helhet* – dvs garantera rätt balans mellan arbetsgivarnas flexibilitet med förenklade former för anställning/upsägning och säkerhet för arbetstagarna genom en rimlig nivå på Arbetslöshetsförsäkringen/a-kassa *samt* en aktiv arbetsmarknadspolitik (utbildningssystem). Men trots förenklade regler kring uppsägning kvarstår kraven om "saklig grund" och uppsägningstider.

Fungerar "copy & paste"?

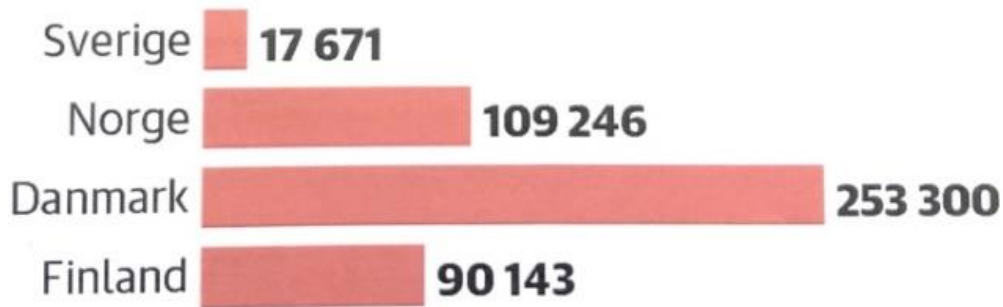
Är det möjligt att "kopiera" ett system från ett land och "klistras in" i ett annat?

Det kan hävdas att "vi nordbor är alla likadana", men, som den svenska ambassadören Fredrik Jörgensen, sa: "på många områden är svenskar och danskar varandras motsatser", "danskar ser det som en självklarhet att uttrycka sin åsikt" och när något går fel kräver danskar att någon tar ansvaret". Det danska "kynnet" är olik det svenska."

Om dessa skillnader i "kynne" har någon betydelse för Medlingsinstitutets statistik över antalet konfliktdagar i norden (2007-2018) är oklart: Danmark 253 300 i snitt/år. Sverige 17 671 i snitt/år.

Danskarna strejkar mest i Norden

Antal konfliktdagar per år i snitt i Norden, 2007–2018

Obs: Den svenska arbetsmarknaden är betydligt större, så räknat per anställd blir skillnaderna ännu större. Källa: Medlingsinstitutet

Ankomst till Köpenhamn - planeringsmöte

Sedan de elva rådsmedlemmarna samlats på hotellet måndagen den 4 november genomfördes ett planeringsmöte som leddes av ordförande Kristina Hovlid. Aktiviteter som TCO Stockholm anordnat under året utvärderades; TCO-forum, Politiker-prao, Järva-veckan, Café Europa och Café Världen. Det konstaterades att responsen och uppslutningen kring TCO forum varit väldigt god.

Fr v Tommy Mäntynen, Kristina Hovlid, Kjell Ahlin tillsammans med ambassadråd Cecilia Leveaux och ambassadör Fredrik Jörgensen vid besök på det svenska ambassadresidenset.

Tisdagen 5 november 2019

Besök på den Svenska ambassadens residens:

Ambassadör Fredrik Jörgensen och Cecilia Leveaux, ambassadråd, tog emot:

- Danmark är ett intressant och spännande land. Vi har täta förbindelser och stort utbyte av varandra. Men mitt i allt det här så är vi också ganska olika. Vi tänker på olika vis, vi agerar på olika vis och man kan säga att vi på många områden är - inte är varandras spegelbilder - utan faktiskt varandras motsatser, sa ambassadör Fredrik Jörgensen. En viktig skillnad är att det danska tänkande i stor utsträckning utgår från individen, t ex från individens ansvar att bidra till samhället för att ta del av välfärden liksom individens rätt att tala om vad man tycker.

En sammanfattning:

I både Danmark och Sverige hyllas rättsstaten, mänskliga rättigheter, tryckfrihet, demokrati m.m. - men på olika vis.

Danskar

- är stolta över sitt land och talesättet "passe på Danmark" (skydda det danska) är viktigt.
- utgår i stor utsträckning i sitt tänkande från *individen*: individens rättigheter och skyldigheter, att *alla* ska bidra för att ta del av den danska välfärden är självklart liksom att kräva svar på "Vad kostar det? Vem betalar? Vad får vi för pengarna?"
- uttrycker självklart sin åsikt och ser det nästan som en *plikt* att testa yttrandefrihetens gränser.
- "Vad *andra* tycker" – oroar inte dansken
- förmår i hög grad att skilja på *sak och person* och är inte långsinta
- kan vara tuffa, högljudda i förhandlingar (som kan upplevas av svenskar som "obehagligt" – men för danskarna betyder det att man är "nära en överenskommelse")
- vill agera, få något gjort, fattar snabbt beslut - även om det kan bli fel ibland. Danskar kan uppfatta förhandlingar med svenskar som långsamma och byråkratiskt).
- blandar inte ihop arbete och fritid
- har tydlig ansvarsstruktur
- är i stora mått ett handelsfolk (likt holländare)
- lägger stor energi på att utkräva ansvar när något går fel och ansvariga ministrar får ibland lämna sitt uppdrag (ett motsatt system jmf med Sverige där ansvaret inte ligger på ministernivå utan på hela regeringen och på de enskilda myndigheterna).

För att bli dansk medborgare krävs flera år av ekonomisk självförsörjning samt godkänt resultat på det ganska hårda medborgarskapsprovet: samhällstest och språk (tal/skrift). Därefter beslutar *Folketinget* om vem som får bli medborgare. I Danmark talar man inte om integration utan om [assimilation](#). Nu finns också beslut om att personer med koppling till IS-krig kan bli av med sitt danska medborgarskap (i likhet med Norge och Finland).

Besök på Arbetarbevægelsens Erhvervsråd på Reventlowsgade, fackförbundens opolitiska tankesmedja:

- Danmark är "mester" i att få arbetslösa i jobb", sa Lars Andersen, direktör vid besöket på den opolitiska tankesmedjan Arbejderbevaegelsen Erhvervsråd. 35 procent av alla arbetslösa i Danmark får nytt jobb under det första kvartalet efter arbetslösheten.

Lars beskrev hur daglöneersättningen minskat sen 1994, en trend som beräknas fortsätta. Daglönenivån är inte kopplad till lön varför de med högre inkomster får ett lägre procentuellt utfall. En trolig orsak till att höglönlade inte väljer att vara med i a-kassan (försäkringen).

Antalet offentligt anställda minskar

Under åren 2002–2010 fanns runt 145 offentligt anställda/per 1 000 invånare i Danmark. Sedan dess har antalet minskat. Inom några år beräknas nivån ligga på motsvarande 1980-talsnivå (127 st/1 000 inv). Lars beskrev också ökade inkomstklyftor, arbetet att få fler unga att fortsätta sin skolutbildning och menade avslutningsvis att en avgörande fråga för fackföreningarnas framtid är hur man kan vara en trovärdig part i förhandlingarna med arbetsgivaren.

Onsdagen 6 november: Besök på Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH)

En kortare promenad från hotellet låg Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH). FH har ca 1,4 miljoner medlemmar från 80 förbund (privat/offentligt, arbetare/tjänstemän). Torben B Jensen, arbetsmarknadspolitisk konsult, tog emot och berättade om det ökade svenska intresset för *flexicurity* som inneburit besök av politiker, journalister, fackförbund m fl. Torben: "Vår modell är ingenting vi - så att säga - säljer men vi diskuterar den gärna och utbyter synpunkter... Sen får var och en själv bestämma vad man tycker om den."

I Danmark finns varje år 835 000 jobb i omsättning. Precis som i Sverige är uppsägningstidens längd beroende på anställningstidens omfattning (dvs upp till 6 månader vid en fast anställning).

Riskerar äldre i högre omfattning av bli av med sina jobb?

Torben: Vi har inte sett något sådant mönster. Det vi märkt är att äldre arbetslösa kan ha svårare att komma tillbaka i jobb.

Hur påverkas lönerna med så hög omsättning på arbetsmarknaden?

Torben: Inom de osäkrare sektorerna räknar många med 1-2 månaders arbetslöshet varje år och många försöker därför spara en buffert för dessa perioder av "arbetslejdighet". Men generellt innebär osäkerhetsfaktorn en högre lön.

Flexicurity i EU

Vid en jämförelse av flexicurity-modellen bland EUs medlemsstater påvisade Torben att Tyskland och Frankrike var länder med relativt "låg" flexibilitet men med "hög" säkerhet (ersättningsnivåer), Danmark befann sig "högt" i båda parametrarna medan Storbritannien, Polen och de baltiska länderna låg i spektra med störst osäkerhet (hög flexibilitet/rörelse mellan jobb och låg ersättning).

Sverige saknades i grafiken Torben visade men *skulle troligen* hamna på relativ *hög trygghet* i anställningen men *låg ersättningsnivå* i arbetslöshetsförsäkringen.

Jobbtrygghet före anställningstrygghet

Torben: Vår främsta prioritering är "jobbtrygghet", dvs att alla ska ha ett jobb, det går före *anställningstrygghet* (uppsägningstiden).

Avslutningsvis menade Torben att de olika delarna i systemet kontinuerligt måste ses över t ex så att kompensationsgraderna i dagpenningersättningen följer löneutvecklingen, att a-kassans personal uppbär rätt kompetens m.m. Andra åtgärder handlar om att modernisera och förändra för t ex villkoren för företagare utan egna anställda.

- Utvecklingen är här, vi beklagar den inte, vi fokuserar på hur den bäst kan hanteras. Men hade vi haft samma a-kasseförsäkring som i Sverige skulle systemet "flexicurity" inte funnits i Danmark idag.

Fackligt medlemskap kostar mellan 400-450 DKK/månad (motsvarande 600-800 SEK).

Avgiften är en facklig utmaning menade Torben sedan allt fler så kallade *gula fackföreningar bildas och lockar med lägre avgifter.

** En gul fackförening i Danmark är en fackförening som inte har kollektivavtal med arbetsgivare och därför inte kan förhandla för sina medlemmar och därmed kan hålla lägre medlemsavgifter. Det finns också "gula a-kassor" som inte är kopplade till de traditionella fackföreningarna.*

Gruppen som besökte Herstedvester fängelset: fr v Charles Smallridge, Kjell Ahlin, Andreas Strand, Tommy Mäntynen, Håkan Andersson, Zenita Eriksson samt Chris, vårdare på anstalten.

Besök till Herstedvester fängelset

I utkanten av Köpenhamn ligger Herstedsvester fängelset (klass 3 anstalt). Här sitter de som dömts till längre fängelsestraff för brott som dråp, grovt våld, våldtäkt och andra sedlighetsbrott (från 5 år till livstid/obestämt). Fängelset tar emot dömda från hela landet (inklusive Grönland) och har en beläggningsnivå om nära 98 procent av de (numera) 166 platserna.

Med sina små tegelhus och höga cementmurar minner området om det 30-tal då fängelset byggdes. Ändå finns här resurser som andra anstalter bara kan önska sig. Inte minst de goda resultaten.

Hanne Hoeflich Rasmussen, anstaltschef sedan 12 år, berättar:

- Få har återfallit i brott efter sin frigivning från Hervedvester. Särskild de som dömts för sexualbrott (endast två fall sedan 1989).

Hervedvesters är omtalat i Danmark för sina arbetsmetoder och sina behandlingsprogram; tillgången till psykologer, läkare, terapeut, sjuksköterskor... de anställdas involvering och inte minst det s k "utslussningssystemet" med half-way-houses inför frigivning.

Den medicinska behandling som erbjuds sexualbrottslingar ges endast efter samtycke (dömda för grova sexuella övergrepp samt övergrepp mot barn).

På anstalten råder "nolltolerans" mot mobbing, om det ändå inträffar flyttas berörda till ett annat fängelse. Eftersom Herstedvester är "populärt" skickar det förebyggande signaler till övriga interner. På området finns två stycken besökslägenheter där interner kan ta emot och bo med sin familj/närstående i upp till två dygn.

Varje vård dygn på Herstedvester kostar 2 000 DKK (ca 2 800 SEK) vilket är mer i jmf med andra anstalter 1 000 - 1 800 DKK. Hanna säger att det är en ständig avvägning om hur pengarna ska förvaltas och prioriteras – "behandling" kontra "säkerhet".

Besök på Lärarförbundet

FAKTA/ Om TCO Stockholms Län

har styrelseledamöter från TCO förbundsavdelningar i regionen; Unionen, Lärarförbundet, Vision, Polisförbundet och ST, Tull Kust och Vårdförbundet.

TCO Stockholms län är en samverkansplattform för TCO-förbundens avdelningar i Stockholmregionen. Verksamheten består i gemensamma aktiviteter kring opinionsbildning och regional påverkan, seminarier och konferenser kring aktuella fackliga- och samhällsfrågor, arbetsrättsfördjupning för förtroendevalda, informations- och erfarenhetsutbyte mellan TCO-förbunden, bevakning av förhållanden och utveckling i Europa samt information kring fackligt internationell solidaritetsarbete och förhållandena för facken och de anställda i tredje världen. Tillsammans har TCOs förbundsavdelningar ca 250 000 medlemmar i regionen.